

Kibaru

a b è bò Mali kunnafoniso "AMAP" ka yamaruya kònò

KONOKO

• NYE 2 NI NYE 3: KA BO MALI BALI-KUKALAN BAARADA «DNAFLA» LA.

Kunnafoniw ani bamanankan dege cogo faransikanfòlaw fè, n'an ka kanw signidew n'u danyèw ye, minnu sèbènne b'a kan fila bée la.

• NYE 4 NI NYE 5: Afiriki kelenya tòn «OUA» ka san 25 taamasira kunnafoniw bë nin nyè ninnu kan.

• NYE 6 KIBARU KANUBAGAW KUMA YORO:

Lètèrè minnu cira KIBARU ma, kunnafoniko siratigè la, n'u kalanni bë nyögondòn walew basigi KIBARU n'a kalanbagaw ni nyögòn cè.

• NYE 7: SEKO NI DONKO KENE:

Poyiw, nsiirinw ani kuma kòròma minnu sèbènna kibaru kalanbagaw fè.

• NYE 8: Mali wolokanw dèmèbaga sèbè «CENIN BALA» ka fatuli kunnafoniw bë nin nyè in kan.

«Cénin BALA tun ye «KIBARU» Sèbènba-ga, a nyègènba-ga n'a dilanbagà baarakè-laba ye. A ni «KIBARU» baarakèlaw jèra san 16 kònò. O furancè kònò a ni mògò kelen si ma tigè nyögòn na. O de kama, «KIBARU» b'a kunnawolo nin nimòrò kònò.

"OUA" YE SAN 25 SORO

«OUA» PERESIDANYA LATEMERA ZENERALI MUSA TARAWELE MA.

Afiriki jamanaw ka kelenya jèkulù «OUA» bangera san 1963 Mèkalo tile 25 don, ADISABEBA, Etiyopi jamana kònò. O b'a jira, ko «OUA» sigili sen kan, k'o san 25 de ye nyinan san 1988 ye.

«OUA» sigikun wale kologirin fòlò ye

kelenya ye, i ko Afiriki jamanaw ka kelenya sabatili, u haminanko gèlèn-w nyè-nabòli la, n'olu dòw ye:

- Jonyajuru tigèli, ka fasow kunmabò, ka yèrèmahòrònyaw ta;
- Siyawoloma kèlèli, ka bèn don jamana kelen wolodenw ni nyögòn cè, Afiriki jamanaw bée lajèlen kònò;

(a b è nyè 4 na)

Mali kunnafonikow minisiri kura Mmu Sidibe AYISATA SISE

Yèlèma kura donna Mali göfèrènama na san 1988 zuwènkalo tile 6 don. O kadara kònò, Madamu SIDIBE Ayisata SISE kèra Mali kunnafonikow minisiri kura ye.

Ale donko fòlò Mali göfèrènama na, o kèra salon san 1987 la. O waati kònò, a tun ye kènèyakow ni hadamadenyakow minisiri ye.

A bilala Madamu Gaku Fatu NYANGI nin nòna, o ye san 8 hakè de kè Mali kunnafonikow ni nègèjurusokow minisiriya la.

Ka bò Mali balikukalan baarada "DNAFLA" la

Mali Balikukalan baarada «DNAFLA» ka kunnafonilasela yamaruyalen min bè a ka ciyakèda kunnafoniw lase «KIBARU» ma, n'o ye Ibarahima KANTE ye, o ye min sòrò k'a di Kibaru kanubagaw n'a lafasabagaw ma nin kalo in na, balikukalan wale nañamaw kan, o filè aw kòrò nin ye:

**BALIKUKALAN BAARADA NYEMOGO
KA FOLI KA LASE AN KA KALANSO
MINISIRISO BAARAKELAW MA.**

N'balima karamògòw, n'nisondiyalenba de bè kuma ta baara in kuncèli la, k'a da ko n'a kòrò kan.

Kunnyògòn saba kònò, aw ni n'jènyògòn ye bamanankan fòcogo nyuman n'a sèbèncogo nyuman kalanni kè.

An bée lajèlen ye baara in kè an faso tògò la, k'a kè kalankonyè minisiriso tògò la, k'a kè an ka baaradaw tògò la. Karanmògò kuntigiw hakili la, baara nyèna kòsèbè, kiimèli y'o jira. Sisan sa, aw yèrè kèra kalanden joñenw ye, aw kèra karanmògòw ye.

Nka baara tò gèlènmanba bè kòfè, barisa aw ka kan ka kalansow dayèlè aw ka baaradaw la joona, joona, k'aw baara kènyògòn tòw kalan. N'o kalan daminè n'aw fè dòròn, aw bè sèbèn ci an ma, k'an ladònniya, walasa an ka se ka dèmè don nyögòn ma.

Dònnikèlaw b'a fò ko tile bée n'a haminanko don, ko jama ni jamana bée n'u kunkanko don. Bi, Mali kunkanko n'a haminanko gèlènba ye nyètaa ni nafasò-ròsira sabatili ye. An bè nyininkali kè: yali jamana bè se ka nyètaa sòrò ni walikan ye wa?

An k'an sigi k'an miiri dònon...
K'a ta lawale la, fo bi, dinyè, jamana si ma nyètaa sòrò fòlò walikan na. Yali o bëna daminè farafinna la wa? Ne kòni ma da o la fiyewu.

O tuma sa, yanni an ka to kò, yanni an ka nimisa, fo nimisa kojuguya, an k'an sago don an fasokanw bée lajèlen na, k'u layiriwa.

An fasokanw de y'an danbe, n'an daraja, n'an seko ni dòndo timèlan ye. Fasodenw bée lajèlen jòyòrò bè an ka kanw yiriwali la.

O la sa, an k'an fanga fara nyögòn kan, k'a d'a kan, bolonkòni kelen tè bélè ta.

Aw ni ce.

Berehima Dunbiya
Mali Balikukalan Baarada Kuntigi

KA BO BALIKUKALAN BAARADA LA

Lajè dò kèra Balikukalan Baarada la, o nyögònne tun bè Dènba Kanarè de bolo min ye balikukalan bolofara nyémögò ye. Nyögònne in kèra mògò minnu nyèna olu tun ye an balimakèw:

- Musa Sidibe
- Burama Koyita
- Seyidu Sise

Lajè in kèra minnu kò n'olu tun bè baara wèrèw la olu tun ye:

- Unafaran Kamara
- Ibarahima Kante

Don nyögònne tun bè lahalaya minnu kan olu tun ye ko fila de ye:

Fòlò: - kunnafoni dili balikukalan baarada nyémögò kulu ka nyögònne kan, min kèra ka tèmè.

Filanàn: - baara minnu jate ka kan ka minè awirilikalo kònò.

N'olu bée banna, kibaruya wèrèw.

An balimakè Dènba Konarè ye kunnafoni caman di nyögònnyekèlaw mai n'a fò:

- kalan minnu ka kan ka kè sòròdasiw kun ani minnu ka kan ka kè an ka kalanko minisiriso baarakèlaw kun.

An ka kanw kalanni «Telewisòn na»

- «OHV» cikèlakòlidén kalanni

An balimakè Dènba KONARE ni nyögònnyekèlaw ye jèmukan caman kè sanni u ka fara nyögòn na

KA BO BALIKUKALAN BAARADA LA.

Jèkulu dò bòra Bamakò k'i kunda Figara Tomo Zafu kan, walasa ka sègèsègèli kè Balikukalan lahalaya kan. Taama in daminèra awirilikalo tile 29 k'a kuncè mèkalo tile 3.

Mògò 5 (duuru) de tun bè jèkulu in na:

- Dènba konarè: Balikukalan bolofara nyémögò.
- Dagaba Sanogo: «OHV» sèriwisida la
- Ibarahima So: Kiimèlikèla balikukalan baarada la
- Asimoyi Keyita: Arajo bolofara balikukalan baarada la

- Abulayi Sèki: Jabòla balikukalan baara da la

Taama kun jònjàn

Figara Tomo Zafu ye dugu 6 de ye:

Selefugu

Fu

Figara Tomo

Maninkura

Kolena

Sanankoro.

Taama jèkulu in ka baara tun ye ka se dugu in kelen-kelen na:

- U ni dugumögòw ka kumanyögònnya

- Ka ja bò: «Nankòròla» filimu

- Kalansen teliya bè se ka latèmè cogo min na dugu ninnu kònò n'an b'a wele tile 45 kalan

- Kalansow sègèsègèli balikukalan baaraw bée kan.

Taama jèkulu in y'a jira ko taama in bée kèra hèrè an badenya kònò./.

KA BO BALIKUKALAN BAARADA LA WELESEBUGU

Operasiyòn Otiwale baarakèla dòw ka dògòkun kalan kèra Welesebugu k'a ta mèkalo tile 7 fo a tile 14.

Kalan in tun bè kalandèn jolenw kalancogo de kan mali kònò. O hukumu kònò, Balikukalan Baarada ye operasiyòn baarakèlaw caman dege kalansenw na, u ka kan ka minnu lase an ka kalanden jolenw ma, walasa u ka se k'u ka duguw yiriwa. Kalancogo kura in nafa tè se ka fo ka ban, bawo a ko bée bè dugumögò yèrèw de bolo. U haminankow ye minnu ye, a kèra kènèya sabatili walew ye o, walima baganmara, walima sènè yèrè, nin bée kalancogo kèko nyuman bée yen. Karamögò minnu tun bè Welesebugu kalan in na, tun ye: Mamu Kònè, Hasani Daramè, Ibarahima Kante.

KA BO DOKOLO BAMANA

Ne banuhun Danbele b'a fè ka nyininkali dò kè balikukalan cogoya kan.

Balikukalan daminèra anw fè yan Dokolo-Bamana kabin san 1970, o ni nyinan cè ye san 18 ye. Anw y'an sèbè don kalan ma kosèbè. An ye dònnyia fana sòrò a la fò k'a nyè.

Zafukuntigi fòlò min sigira an ka arondisiman kònò, o tun ye Samu ye; min fòra o kò, o tun ye Siriman Kulubali ye; o

bôlen kò yen, Mamadu Jabate fôra o kò. Jabate bôlen kò yen, Zafukuntigi wèrè ma bila Yangaso aròndisiman na. A bë san 5 bò bi, Karamògò ma sòrô aròndisiman ye. Don o don, ne dun b'a mèn arajo la ko balikukalanso bë kan ka dayèlè duguw la ka t'a fè.

Ne b'a fè ka nyininkali kë o tuma na kalanso fòlòw datugura wa ? minnu dayèlèla kabini san 1970; bawo anw ka dugumògòw fari fagalen don a ko la; sabu an ma nyèsòrô Karamògòko la. Kibaru tun bë bò fòlò anw tun bë o bakuruba kofò. Zafukuntigi ye, o tun b'o lase an ma. Sisan an t'o fana sòrô. N'i y'a ye ne bë ko nin sègèsègè, ne de ye Dokolo-Bamana balikukan Karamògò dankan ye. Dokolokaw y'a nyini ne fè ko ni n'sera Bamakò n'ka kalanko in nyènyini. An bë don min na i ko bi, ne bë Bamakò, Fajigila kin na. Ne b'a fè ka cogoya de nyini min b'a to ne ni balikukalansoba mògòw ka jè ka sigi ka kuma kalanko kan kosèbè. O tèmènen kò, ne kà foli bë ka taa. Yangaso aròndisiman mògòw bëe ma; n'ma nyinè Dokolo-Bamana dugutigi. Yakuba Danbele ani Burama Danbele ni Madu Kulubali ni n'baden kòròkè Dirisa Danbele ni Lamini Danbele ni Ali Danbele n'a furumuso Jènèba Danbele kò.

Banuhun Danbele
Ka bò Dokolo-Bamana
Yangaso kubeda la.

JAABI

Min ye balikukalanko ye, an b'a nyini Banuhun Danbele fè a k'a jija ka se Mali balikukan baarada nyémògoso la, n'o bë bajalan filanan na. N'a ma yen sòrô, a ka ko bée kë ka se Kibaru bugufiyè la, min bë Bosola kin na, n'Ala sònna, a mago bë kunnaconi fèn o fèn na balikukan siratigè la walima kibaruko siratigè la, an n'o bée lajèlen kunkun n'o nyènyèn tòmò a ye.

KA BO TABAKORO

Mali ye jamana ye, min cèsirilen don a ka nyètaa sabatili la. An bë don min na, a kà gèlèn, bawo kalanbaliw ka ca ni kalannenw ye. Nin kèra cikèla dò ye ko Baru Kònè. Baru tun ye cikèla nkana ye. Tilema fara samiyè kan, a b'a ka foro kònò. A tun ma foyi bila cikè nyè. Aw k'a dòn k'a ka

denbaya tun ka bon, nka dunkafa tun b'a bara.

Don dò wula fè Baru bôlen foro la, a ye bataki sòrô ka bò Abijan. O bataki tun cir'a ma, a balimakè dò fè. Badenya tun ka di Baru ye kosèbè. Bonya tun b'a kan, k'a d'a kan mògòninfinya tun b'a la, a bë mògò jigitugu.

Baru y'a ka bataki ta ka don dugu kònò k'a bë kalanbagu nyini a la. A ye dugu sokalaw bëe don nyògòn na, a ma mògò si sòrô min bë se k'a ka lètèrè kònò kumaw fò a ye.

Baru sègènennba seginna so, a ma se ka barokè o su kelen in na. O dugusèjè Baru y'a ka nègèso ta ka taa u kérèfè dugu dò la n'a ka bataki ye. Baru tun ye cikèla ye min tun tè don bila a ka foro kò, nka nin don a ma se ka taa cikè la.

Bataki kònò kumaw fòlen Baru ye, a nisòndiyara, bawo kibaruya caman dir'a ma. A ko: nin ye ko ye min tè laban, nka ko dò ka fisà ni ko dò ye.

Baru taalen a ka dugu la, a y'a denkè dò bila ka taa duguba kònò a balimakè fè yen, k'a ka don balikukan na.

N'balimaw, an bëe k'an sèbè don kalan ma, bawo a nafa tè ban.

Banzumana Danbele
Lakòliden Tabakòrò

KA BO CELE

Ne Soliba Tarawele bë nin lètèrè ci Kibaru ma, ka bò Cèlè, baginda aròndisiman na.

Cèlè ye duguyiriwalitòn ye, min y'a ka nyinan kòori sannifeere daminè desanburukalo tile 25, san 1987, k'a ban zanwuyekalo tile 14, san 1988. A wari banna sara la marisikalo tile 20, san 1988. N'ka foli bë Cèlè balikukan denw ye ani CèLékaw bëe. N'ma nyinè Koninba Tarawele kò ani an ka zafukuntigi, n'o ye Isa Dagaba Dabo ye an'a furumuso Bintu Tarawele.

N'bè n'ka bataki kuncè ni kuma kòròma filà ye minnu filè aw kòrò :

1 «Fèn kelen bë dinyè kònò, a bë faantan tan cogo min na, a bë faama tan ten. O ye bolifèn jurnèn ye ?»

2 «Suraka bëe kuntigi ye Daramani ,ye nka Daramani te Surakakan mèn. O kòrò ye mun ye ?»

Soliba Tarawele
ka bò Cèlè
(baginda)

bamanankan

Alamadi..... mariage sans dot
alamisa..... jeudi
alikiyama..... au-delà
alimèti..... allumette
an..... nous
alisilamè..... musulman

ba..... chèvre
baa..... mille
baara..... travail
babolo..... bras du fleuve
bajalan..... canal
baju..... origine

da..... coucher, croire
daaba..... animal
daba..... encre
dafu..... sisal
dabiri..... renverser, retourner
dafalen..... serment

jaabi..... réponse, répondre
jabi..... henné
jabibi..... ananas
jahadi..... catastrophe, guerre
janfa..... trahi, trahison.

fa..... folie
faaba..... capitale
faden..... rival
farajèla..... Europe
farafinna..... Afrique noire

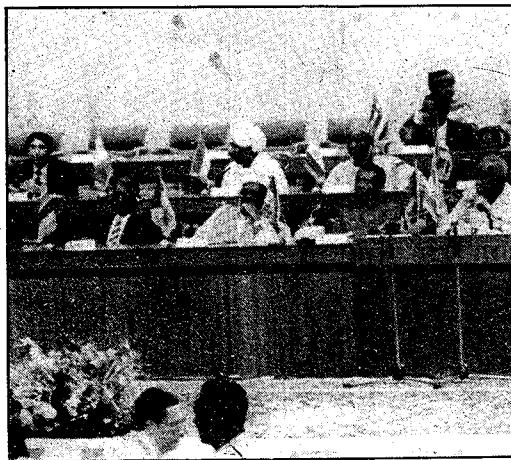
ga..... foyer, cuisine,famille
gaala..... huître
gadonmuso..... ménagère
gafe..... livre
gala..... indigo
goni..... chaud, feu

kaadò..... dogon
kaare..... autobus
kaba..... ciel
kari..... dimanche
karaba..... forcer

laabi..... répondre
lasigiden..... ambassadeur
lasiran..... effrayer
lè..... porc, cochon
lètèrè..... lettre.

(nyè 1 tò)

- siginyògonya walew diyali, Afiriki jamanaw cè, ka donkabòkow basigi, hadamadenyakow ani jagokow ni yèrèlabènkow siraw kan;
- nafasòròko yiriwali, ka Afiriki jamanaw ka nyètaa baaraw nògòya, bolodinyògònma kadara kònò;
- kan kelen fòli, Afiriki kònòna n'a kòkan politikiko hukumu kònò, walasa ka Afiriki jòyòrò girinya dinyè kunkanko kumaw nyènabòkènèw kan, minnu tògò ko: hadamadenyako, sannifeereko, iziniko, jago-ko, kèleko, hèrèko, nafasòròko, yiriwali-ko, nyètaako, seko, dònko, nyininiko n'u nyògònna.

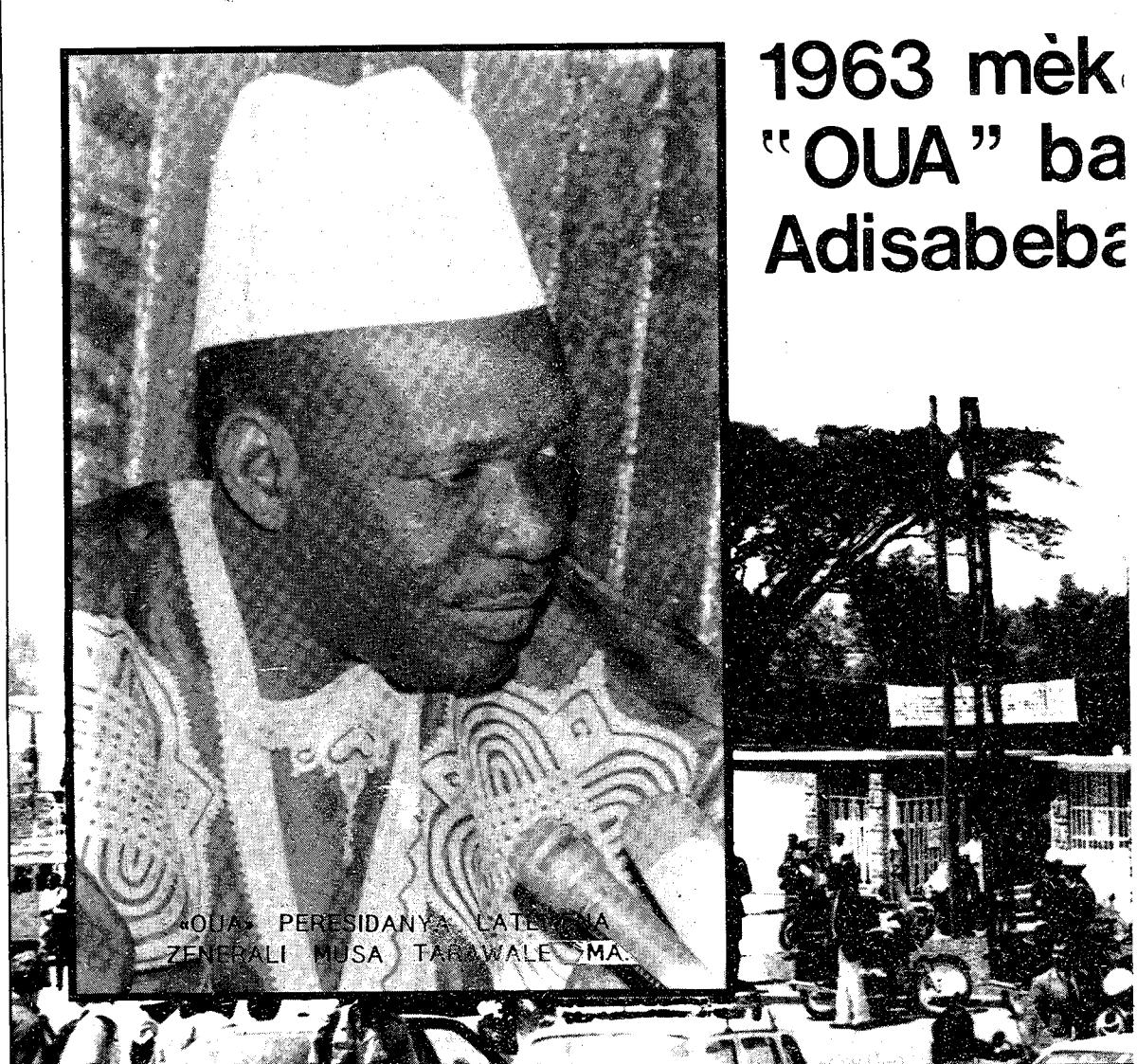

Kumalasurunya la, «OUA» sigikun ye, k'a jira dinyè jamana tòw la, a dògòmaninw far'a belebelebaw kan, ko jonyatilie binnèn kò, bèn ni kelenya kèra; k'o sirati-gè la, dinyè haminankow n'a kunkow tè se, tugun, ka nyènabò Afiriki jamanaw kò, minnu jòlen bè n'u ka weiekan lamènni ye, wajibiya la.

San 25 kèra nin wale kologirinw de jirali la, dinyè jamanaw la, sanko farajè jamanan minnu ye Afiriki jamanaw dòw mara waatijan kònò, n'u m'u kòfilè o jamanaw la, olu ka yèrèta kòfè.

San 25 kònò, yèlèma minnu donna Afiriki jamanaw ka jèkawalekow la an'olu ni dinyè jamana wèrèw taw la, olu bonyara kosèbè, bawo, siginyògonyakèlè caman banna; nafasòròjèkulu caman sigira sen kan; Afiriki lamènnna kènè caman kan; dinyè kunkanko caman nyènabòra, Afiriki kelenya jèkulu «OUA» kadara kònò.

San 25 kònò, bolodinyògònma ani kotonnyògontala hukumu kònò, Maròku ni Alizeri; Tunizi ni Etiyopi; Libi ni Cadi olu ka siginyògonya kèlew tasuma barika dògòyara, fo ka se fòkabèn hakè ma. O sira kelen kan, «OUA» cidew ani «ONU» nyèmögòw bennna Saharawi jamanaw ka

yèrèmahòrónya tacogo kan, k'o bila Saharawi yèrè kònòmögòw sago la, n'a ma kè ni kòkan jamana wèrè ka miiriya ye.

San 25 kònò, bèn ni kelenya hukumu kònò, Namibi jamana ka yèrèmahòrónyako dajirala «OUA» la; Larabu jamana wolodenw, minnu ka jèkulutòn ye «OLP» ye n'olu ni Banisilayilakaw bè kèle la,

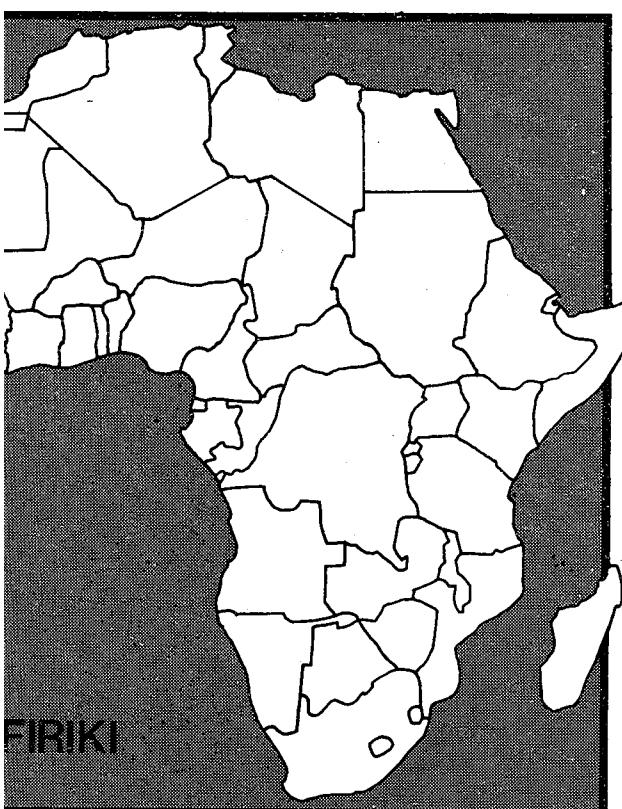
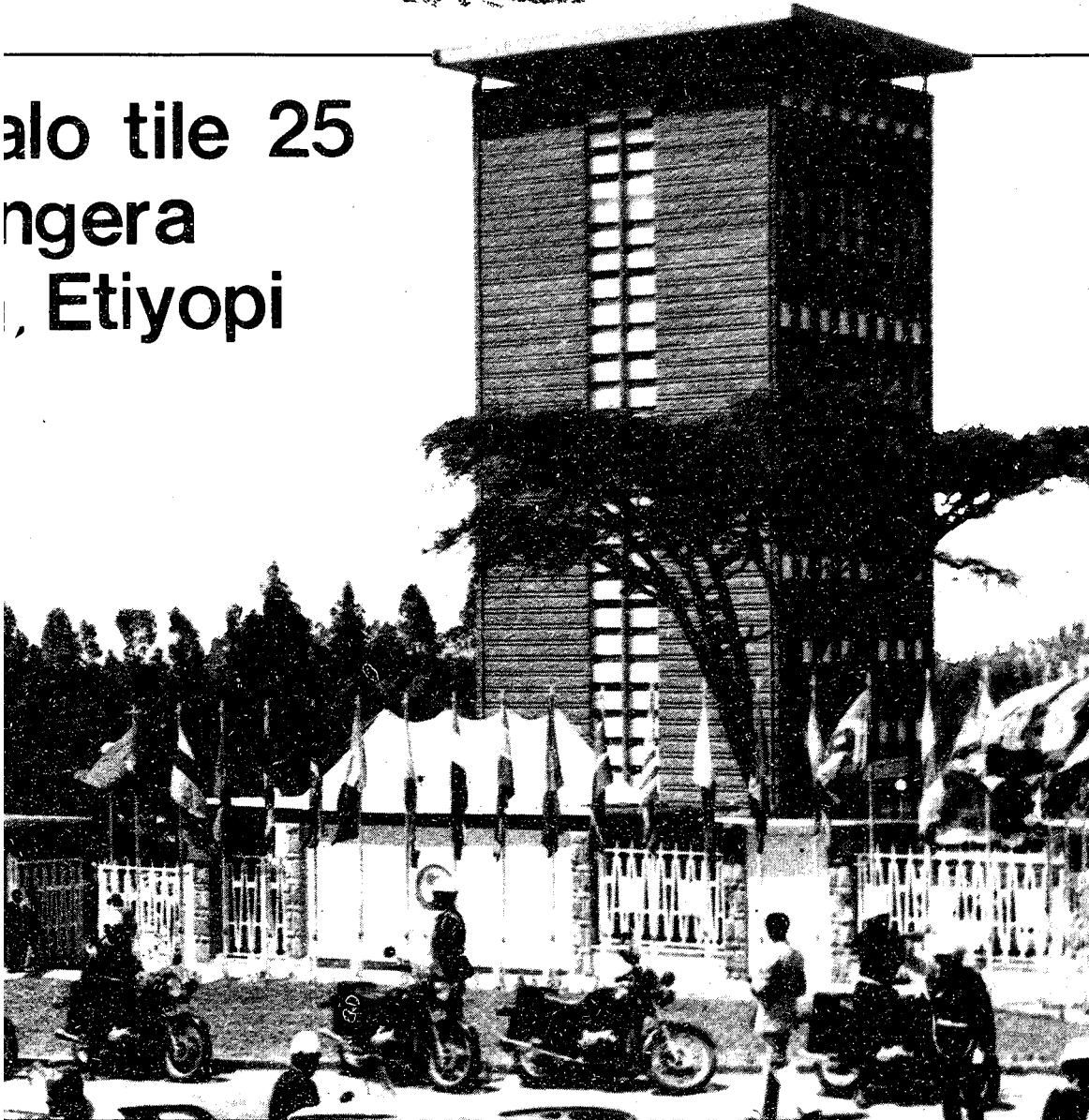

sigiyòròko la, olu dèmèli bòra dogo la, «OUA» jamana kuntigi hakè la. O bè cogo min na, Afiriki woroduguyanfan, «Azani» o wolodenw ka siyawoloma n'u ka damakènyè kèle, farafinw ni farajèw cè, o fana dèmèli walew bòra dogo la.

San 25 kònò, jèkawale jèkuluw i ko: CEDEAO; CEOA; n'u nyògònna ani CILSS; OMVS, ani barazikow (Senegali ani Nizéri babolow kan) olu sigira bolo kelen kan, jamana caman, wali jamana damadòw ka nafasòrò siraw dayèlèli la. O kadara, kònò danfara bòra Afiriki kòròn, a cèman-cè n'a tilebin jamanaw cè.

Tuma min na, Afiriki ani dinyè jamana tòw bè ka jòyòrò girin ye, «OUA» ka yèrèlabèn walew la, tuma min na, kow ser'u latèmècogo nyuman, kènè kan, jateminè kèra, Afiriki jamana kuntigi sabalilen dò fè, n'o ye Zinbawe peresidan, Orobèri MUGABE ye, ka Mali jamana kuntigi, Zenerali Musa TARAWALE, sugandi, k'o kè «OUA» peresidan ye, nyinan san 1988 kumbèn senfè, walasa; o ka cèsiri, o ka

alo tile 25 ngera , Etiyopi

timinandiya n'o ka Afiriki kanubaganciya kòsòn, wale caman nyènabòli na se, ka nògòya.

O miiriya nyuman bënnna Afiriki jamana kuntigi tòw bée lajèlen ma, k'a da Musa TARAWELE ka laadiriya kan, Mali kònò an'a kòkan, min dogolen tè mògò si kelen, jamana si kelen ani dinyè jèkulu si kelen na.

Fo ka taa se «OUA» jamana kuntigw ka san 1989 kumbèn ma, Zenerali Musa TARAWELE jòlen bée ni Afiriki kelenya jèkulu in haminankow latèmèli ye sira bée kan, cogo bée la ani waati bée la. Afiriki jamanaw nyémögòw n'a kònòmögòw ani Mali jamana nyémögòw n'a kònòmögòw bée lajèlen y'a dòn, ko doni girin de sigira Musa TARAWELE kun «OUA» peresidanko in ye. nka, bée y'a dòn fana, ko doni in ta fanga b'a la, k'a d'a ka tilennenya kan hadamadenw ani jèkuluw ni jamanaw cèkuma n'u cèkow ladi-lancogo nyuman na min y'ale yèrè taalan ye.

" OUA " PERESIDANW

(san 1964 ni san 1988 cè)

- 1 - Gamali Abudèli NASERI EZIPITI 1964
- 2 - Kuwame NKURUMA GANA 1965
- 3 - Hayile SELASIYE ETIYOPI 1966
- 4 - Mobutu Sese SEKO ZAYIRI 1967
- 5 - Huwari BUMEJENI ALIZERI 1968
- 6 - Amadu AHIGO KAMERUNI 1969
- 7 - Kenèti Dawidi KAWUNDA ZANBI 1970
- 8 - Mòkutari Uludu DADA MORITANI 1971
- 9 - HASANI II MAROKU 1972
- 10 - Yakubu GOWONI NIZERIYA 1973
- 11 - Mohamèdi Siyadi BARE SOMALI 1974
- 12 - Idriss Amin DADA UGANDA 1975
- 13 - Sewosaguru RANGULAMU ILI MORISI 1976
- 14 - Omar BONGO GABON 1977
- 15 - Mohamèdi Gafari Eli NIMERI SUDAN 1978
- 16 - Wiliyamu TOLIBERI LIBERIYA 1979
- 17 - Siyaka ESITEWEN SIYERA LEWONI 1980
- 18 - Daniyèli ARAPU MOYI KENIYA 1981
- 19 - Mengisitu Hayile MARIYAMU ETIYOPI 1983
- 20 - Ziliyusi NYERERE TANZANI 1984
- 21 - Abudu JUFU SENEGALI 1985
- 22 - Denisi Sasu NGESO KONGO 1986
- 23 - Kenèti Dawidi KAWUNDA ZANBI 1987
- 24 - Musa TARAWELE MALI 1988

" OUA " SEKERETERI ZENERALIW

(SAN 1964 ni san 1988 cè)

- 1 - Jalo TELI GINE 1964 - 1972
- 2 - Nzo EKANGAKI KAMERUNI 1972 - 1974
- 3 - Wiliyamu Eteki NBUMUWA KAMERUNI 1974 - 1978
- 4 - Edemu KOJO TOGO 1978 - 1983
- 5 - Ide UMARU NIZERI 1985

kibaru kanubagaw kuma yòrò

KONE JARA KA MAANA

Kònè Jara bòra Sankaran k'a bë na Manden. A nana se ba kò: Makònò dugu kònò. A y'a sòrò Makònò Sidiki tun bë bada la. A k'o ma k'o k'a latigè ba la. Makònò Sidiki ma sòn; o kelen, a taara Balajinba sègèrè. O kéra sababu ye k'a latigè. A sefen ba kò, a taara Kamaraw sòrò sòbèba. A ni kamaraw jèra o la ka sigi kè nyògònfe kanunyògònna, badenya ani furunyògònna la. U ye sigi kè fò san 100 nyògòn, u si ma tigè si la.

Kèlè dò nana sòbèba tinyè tuma min na, u wulila nyògònfe ka na Sibi, nka u nana Marinyumaninfin sòrò Jisumana kuluju la, o fana tun ye Kamara dò ye. A tun bë fò o waati Jisumana ma ko kumbènna. U jèra ka sigi nyògònfe; u y'u shiyèn nyògòn ye ko si kana si janfa. O de y'a to kèle caman nana sibi kama, olu si ma se a la.

Fula kèle nana tuma min, o y'a sòrò kèledenw ka jèkulu dò bë dugu kòlòsi su ani tile. O jèkulu ye fulaw gèn. Kèle bannen kò, u ye tulonkèba dò labèn o siratigè la. U ye dòlò caman don, ka wortan, bakòròn ani misi caman kè ka yòrò jiden dò sòn-kuluninba. O tora o cogo la ten fò k'o kè laada ye Sibi.

Nka samori kèle nana bin Sibi kan. U beninkè cè fila nana ka bò nyagana n'a tun bë fò a ma fòlò ko mukula, olu nana k'u ye mugukan mèn, wa u nana sibikaw dèmè kèle la. U y'u jaabi k'o diyar'u ye, u bisimila, nka k'u kana taa kèle yòrò la. U y'a jira k'olu nakun don wa u bë kèle kè fo ka s'a dan na, bawo u bée ye kelen ye. Kèle bannen kò sa, Sibikaw taar'a nyini mukulakaw fè, cè fila in ka to u fè Sibi. Sòn kéra o ma. Beninkè cè fila tora nin cogo la. U kéra siginyògònna, badenmaw ani furunyògònna ye.

Nka Samori ka kèleden dòw nana, k'u bë tèmè Sibi fè ka taa Jułafondo, Sibikaw ma sòn o ma, u ko fò n'u bë tèmè nyanbalì ni tilebin cè, n'o tè u kana tèmè Nyanbalì ni kòròn cè. Samori ka kèledenw dimina. U y'u to Samankò (kilomètèrè 15 nyògòn na) ka tasuma bila Sibi dugu la, k'a jeni k'a ban pewu. O y'a sòrò min bë Sibi dugu kun na, o tògò tun ye ko Jomakòrò Kamara.

Sidiki Kònè
Kòngola balikukalanso
animatèri (Sibi)

FITIRIWALEYA JUJON

Nin ye dongsokè dò ye ani sènèkèla dò ani waraninkalan ni toto. Don dò dongsokè in taara kungo la, a ye waraninkalan dò ye, a ye marifa ci a la, k'a sen kelen kari. Waraninkalan bolila fo k'a tunun dongsokè la. A taara se sènèkèla dò ma a ka foro la; waraninkalan k'o ma, k'a bë dogoyòrò nyini; sènèkèla y'a bila a ka npalan kònò k'a datugu kosèbè.

Donsokè bolibaatò nana se cikèla ma k'a nyinika waraninkalanko la. Sènèkèla k'a ma ko waraninkalan tèmèna ka taa nyèfè. Donsokè tèmèna n'a ka sira ye. A janfalèn, waraninkalan ko ka dayèlè ka bò a da la. Sènèkèla y'a dayèlè; a bòlen, a ko kòngò b'ale la, o tuma a bë na cikèla in dun. Cikèla k'o ye kabako ye; a ye toto wele o ka n'u ka kiritigè. O nalen kabakoyara waraninkalan doncogo la nin npalanin in kònò; ale b'a nyini a fè a ka don tugun npalan kònò bëe k'a ye. Waraninkalan donna yòrò min na, sènèkèla ye bere ta k'a bugò fo k'a faga; ka sènèkèla ni toto to kuma na, toto k'a ma ko muso t'a sogo nyimi. Cikèla ye toto nyinika ko muso bë se ka e kòni sogo nyimi, o la ne b'e faga. O cogo la sènèkèla ye toto faga ka taa n'a sogo ye. Sènèkèla tun b'a fè ka waraninkalan kisi, nka waraninkalan fana tun b'a fè ka sènèkèla faga. Toto ye cikèla kisi, nka a ma toto to yen, a ye toto faga. Nin de kéra fitiriwaleya daminè ye dinyè kònò, kabini o don fo bi fitiriwaleya bë yen.

Poli Kulubali
Tabakòrò

JIKO

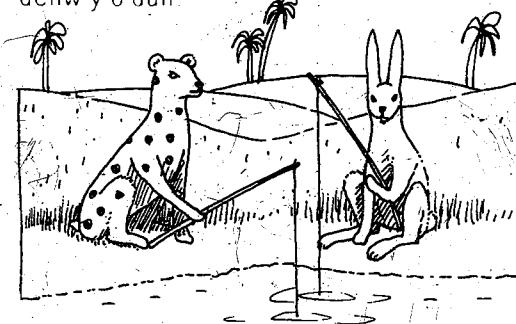
Mali jiko kèra baara ye; San o san, ni samiyè sera, Mògòw bë girin ka taa forow la, Ko samiyè sera; N'u taara, u bë t'u Sigi, sanji tè na. I b'a sòrò, Jamana yòrò dòw bë sanji sòrò; Dòw t'a sòrò. Minnu b'a sòrò, minnu t'a sòrò, bëe bë ka kule ko sanji. Halibi an ka dugawu kè, Ala ka Sanji di Mali ma kosèbè.

Dawuda Sako
«SNJ» nyémògòsoba la
Bamakò

KA BO TABAKORO

Nin kéra surukuba ani sonsannin ka nalomaya ni keguya ye. Don dò sonsannin ko surukuba ma: «an ka taa jègèminè la». U taara jègèminè la. O don surukuba ye jègè naani minè, sonsannin ye kelen minè.

Sonsannin ko: «Surukuba, bi ta duuru ani sini ta wòorò, e bë jumèn fè?» «Surukuba ko a bë sini ta wòorò fè. O tuma sonsannin ye jègè bée ta, a taara so: A n'a muso n'a denw y'o dun.

O tile filanan, sonsanin ni surukuba taara tuguni jègèminè la. Surukuba ye saba minè, sonsannin ye saba minè. Sonsannin ko kòrò surukuba ma: «bi ta wòorò ani sini ta segin, e bë jumèn fè?» «Surukuba k'a bë sini ta segin fè. Sonsannin taara n'o jègè y'a ka so a n'a ka denbaya y'o fifyè ka bò a la. Sonsannin n'a somogòw bë ka tulò, k'a sòrò surukuba n'a ka denbaya bë ka fasa. O tile sabanan, u taara jègèminè la tugun; u ye jègè caman sòrò. Surukuba y'a jira sonsannin na k'a bë bi ta ta. Sonsannin hinèr'a la k'o to a bolo.

Madu Jopu
Lakòliden Tabakòrò

seko ni dònko kènè

SINBON

Sirakanfèn cènyi bée tè tòmòfèn ye,
Fèn yelenkuta bée tè luulu ye....
Nin kuma bée bée mògòya gasi kònò,
barisa kojugu ni konyuman bée ye
mògòw de ko ye.

N'b'a kè di?

N'b'a fò di?

i ye ko de kè, ka ko de fò,
N'o tè mògò kunkontan tè jòrè.

Sinbon,

Cètulonyòrò kalatigi
Cètulonyòrò binyètigi,
Cètulonyòrò dolo nyè duman,
Denkolon de ba bònèna!
Denkolon tè fara doni da-la mògòw kun.
A b'a ka fugariya sababu kè mògòw ye,
A b'a ka fugariya kè mògòw sababu ye,
K'a sòrò a yèrè ka ko b'a yèrè bolo,
K'a sòrò a yèrè b'a ka ko bolo.

Denkolon nana dinyè sen minè a boso-
bagaw ye.

Musokolon kanubaga ni mònè,
Mosukolon furubaga ni mònè,
Fitiriwale kanubaga ni tòorò,
Fitiriwale furubaga ni hamí,
Baarakolon kèbaga ni tògòlankolon,
baarakolon kèbaga ni yèrèlagosi.
Danbe tè baarakolon kèbaga la.
Baarakolon kèbaga ni nimisa.

N'bè nin kè di?

N'bè nin fò cogo di?

N'i y'i ka nyò labò lajali kama tilebin
waati,
Nyò tè ja! ayiwa wula gòngòn fana bë
k'a la.

Mògò suguya fila dòròn de bë dinyè
kònò:

Faamaw ani faantanw.

Senyèrèkòrò bée ye faama ye.

Dèsenyèrèkòrò bée ye faantan ye.

Sinbon,

Cèsurun ni cèjan minèbaga,
Cèfarin ni cèfugari nègèdonbaga,
Cèw de ta ye dinyè ye dèrè!

Musokolontigi ni mònè,
Denkolontigi ni mònè,
Wulukolontigi ni mònè,

Dusukolontigi ni mònè ani dimi.

Dinyè fènkolon bée rò,
Dusukolon de ka kolon n'a bée ye,
Barisa a tè fèn wèrè nyè a tigi ye
fo mònè ni dimi ani dusukasi ni jigilati-
gè.

Tumani Yalamu Sidibe
Kangaba

BANZANI TERA

San ni Tominyan, n'i y'a mèn Banzani,
O ye cè dò ko ye.
Banzani! bòbòden mògòfaga-murutigi;
Banzani! bòbòden danbetigi;
Banzani! tubabuw kala, juguw neri.

A bë fò ko:
N'i taara Banzani dugu la,
Fadenya bë yen,
Badenya bë yen,
Sinjiya bë yen.

Nka mògòfagamuru fana bë yen,
Nka cèsirijuru fana bë yen,
Banzani mana bin mògò min kan,
O tigilamògò bë kara bolo;
Mògò min mana bin Banzani kan,
O tigilamògò bë kara bolo.

Banzani ma gasi kè,
Ayiwa, gasi yèrè ma Banzani dòn.
Jòn ye juguw kèle? Banzani!
Jòn ye juguw minè? Banzani!
Jòn ye faden kèle kè? Banzani!
Jòn ma kè mògò ka namugulasogo ye?
Banzani! Banzani Banzani!

Banzani ani Tènèni Mama,
Olu sara fasokunmabò kèle la.
O la, fo ka dinyè ban,
San ni Tominyan tè nyinè u kò!

Tumani Yalamu Sidibe
Kangaba

NE BE N'DIYA SA

Nka ne bë n'diya sa!
Ne tè fasontan ye,
Ne tè kabilantan ye
Ne tè balimantan ye,

Ne tè terintan ye,
O kòsòn, ne bë n'diya sa!

Ne faso ye
Laadiri jamana ye,
Ne ka kabilia ye,
Danbe kabilia ye,
Ne balimaw ni n'teriw ye
Hòròn jèkulu ye.

O bée ye ne niyòrò ye,
Nka ne bë n'diya sa!
Ne faw ye ne lamò Alabato kònò
Ne baw ye ne lamò hòrónya danbe kònò.

Ne balimaw kèra ne fè
Ne siginyògònw kèra ne fè
O bée ye ne ka kunnandiya dò ye.

Nka ne bë n'diya sa!
Ka barika da Ala ye!
Ka barika da Kira ye!
Ka barika da n'faso ye!
Ka barika da n'faw ni n'baw ye!
Ka barika da n'balimaw ni n'teriw ye!

Ala kana ne kè fitiriwale ye abada.
Ne bë segin k'a fò ni dunun ye,
K'a fò ni file ye,
K'a fò ni balanin ye,
Ka dònkilida,
Ka segin ka dònkilida:

Nka ne bë n'diya sa!
Nin faso duman nin kònò,
Nin jamana hòrónyalen nin kònò,
N'o ye Maliba ye,
Ala ka Mali taa nyè!

Komandan
Asimi Sulemani Danbele
sòròdasi balikukalanden ka bò
Mali sòròdasi ciyakèda la
BAMAKO

NTALEN

Sanni mògò min ka mòntòrò san waa
kelen k'a di fiyentò ma, a juru sòngò kèmè
duuru don dulokiba kelen na k'o don a kan
na.

Dawuda Sako
«SNJ» nyémògòsoba la
Bamakò

Mali wolokanw dondalabaga sèbè "Cènin BALA" fatura

San 1988, alamisa kènèbona la zuwènkalo tile 2 don, sanjiba nana Bamakò dugu kònò, min hèema jukòrò, kunnafoni goni dò dara Malidenw tulo kan, n'a ye mògò caman dusu kasi kosèbè.

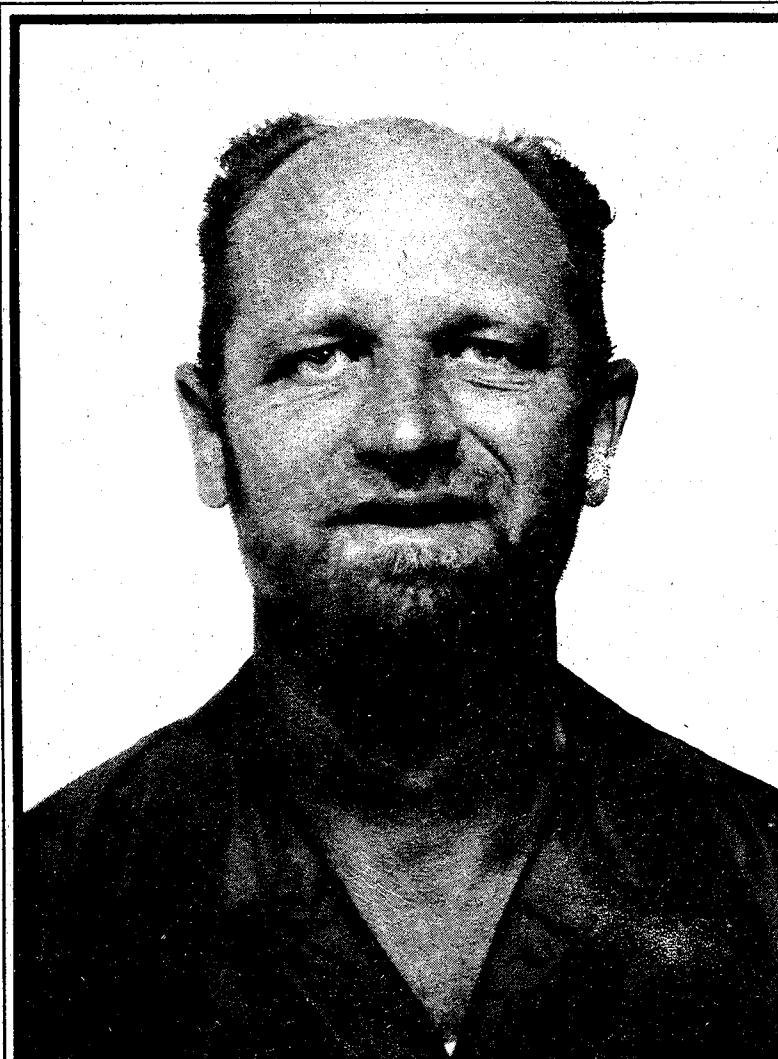
O don de kèra Mali jamana wolokanw kanubaga n'u dondalabaga cèsirilen dò fatudon ye min ye medayi sòr'a kow la. A tigi tògò tun ye «Etienne BALENGHIEN». A tun bë wele, a dònba baga jònjinw fè, i n'a fà teriw n'a baarakènyögònw ko: Cènin BALA.

O tògò kèr'a weletògò ye, farafintògòko diyanyè kadara kònò, bawo, Cènin BALA tun ye farajè tubabumori de ye. A bangera san 1926, Faransi jamana la, «Mòribihan» mara kònò. A ye mògò min t'a kò, Faransi kònò, o y'a wolobakòrò kelen dòròn de ye min yèrè wolosi ka ca ni san 80 ye.

Kabini Cènin BALA cundon fòlò, Bamakò, san 1951 na, sanjiba dò jukòrò (o tuma, sudan, n'o kèra Mali ye sisani, o tun kònò sigi ka di) a ma sègèn, a ma nyinè, a ma salaya, a ma dusukasi, a nakun baara la, n'o ye kereciyèn diinè walewyiriwali ye, jamana kònò.

A y'o walew b'u sira fè, nògò-ya la, tilennenya la, jèlenya la, teriya la, hadamadenya ani kanubaaya la, minnu kèra sababu ye k'a ni farajè tubabumori tòw ni farafinw bée lajèlen dorogo nyögòn na, a sigiyòròw la, sanko, Bamakò, Falajè, Sagabari, Kita kònò ani Nyoro, a ye «marakakan» dege yòrò min, k'o fara «bamankankan kan, a tun bë min wòrò, i ko tiga.

Afiri ani jamana wèrèw wolokanw dondalako nana jira tuma miñ na, «UNESCO» fè, n'a lajèba kèra Teheran, IRAN jamana kònò, san 1965 la, o y'a sòrò Cènin BALA ye sèbènnicogo sòrò «bamankankan» na, ka ban. O b'a ka cèsiri n'a ka timinandiya jira, Mali wolokanw fòli, u sèbènni n'u kalanni siraw kan, a tun ye sira minnu nafaw ye kabini bidon ma surunya.

Etienne BALENGHIEN
n'a tun bë wele ko:
«Cènin BALA»

O cèsiri n'o timinandiya de y'a lase, san 1970 la, Mali balikukan baarada «DNA-FLA» la, a y'a jòyòrò minèn fa, baarada min na, fo ka na se, a lasigili ma, san 1983 la.

A ye san 13 de kè Mali wolokanw bée lajèlen sèbè dondala baara la: u siginin-denckow n'olu sèbèncogo; u doncogo balikukan, na, yèrèkalan, lakòlikalan, nyininikan ni hadamadenyakalan na; u jòyòrò, tarikiko ni nafasòròko, seko ni dònckow, laadalakow ni jèkawalekow n'u nyögònna yiriwaliko, u jènsènniko n'u

lamaraliko, kabini cikèbugudaw là, fo ka na se dugubaw kònò ani jamana fangaso baarada yamarualenw hakè la. «KIBARUKO» sigira sen kan san 1972 marisikalo tile 10 don. Ale yèrè ani Amadu GANYI Kante ni «UNESCO» cidén faamuyalen, Orolan SHIREYERI, olu mògò saba de ye KIBARU N° 1 (fòlò) dilan, Mali kònò, KIBARU min baarakèlaw tè se, cogo si la, ka k'a ma fitiriwale ye, bawo, u n'a ma tigè nyögòn na, baarakènyögònna, kelenya ani hadamadenya ni teriya sira kan, fo ka t'a sá fatuli ma.

BALIKUKALANKO ni KIBARU-KO gintanw témènen kò, i ko, Cènin BALA lasigilen kò, a ma se (baara yèrè diyanyè kòsòn) k'i lafinyè cogo si la, k'a d'a kan, ale ka bana tun ye baarakèbaliya de ye; bana tòw, olu tun y'a taamanyögòn de ye.

O kadara kònò, a donna kènyèrèye baarada fila bée la, nyögònfe, minnu ka baara fanba nyèsinnen bë kunnafonikow ma, faransikan ani bamankankan na.

A fòlò, o ye kunnafonisèbèn ye min bë wele «JAMANA» n'a kuntigiba ye Alifa Umaru KONARE ye, a fatuli ye min ka baarayòrò samasen dò bin.

A filanan, o ye cikèkunnafonisèbèn ye min bë wele «JEKA-BAARA», n'a bë dilan, kòorisènè operasòn «CMDT» ani tigasènè operasòn «ODIPAC» fila bée lajèlen fè.

Cènin BALA, an bë se, ka min wele ko: «CESIRI BALA», min tun cèsirilen be baara fè, sanga ni waati bée, o tar'a da, (dugufin ni dugujè cè, i ko nkèrènmasa) ka balikukan baara, «KIBARU» baara, «JAMANA» baara, «JEKA-BAARA» baara, a ka diinè baara an'a faso filanan, Mali o fana baara ani baara yèrè kuma de t'a kunkolo kònò, bawo, foyi wèrè tun t'a kònò, baara kò, a fatura min kènè kan.

Amadu GANYI Kante
Mali wolokanw kunnafonisèbèn
baarada «DIPRESCOM» kuntigi BAMAKO